

גמרא

שנינו במשנה שבתולה נישאת ביום רביעי, "שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לבית דין".

ובא רב יוסף לבאר את דברי המשנה לפי דברי שמואל, רבו.

אך כיון שרב יוסף חלה, ושכח תלמודו, הוא שנה תחילה את דברי שמואל רבו בצורה לא נכונה, ותמה על דבריו, ולאחר מכן תיקנם.

וכך דרש רב יוסף תחילה, בשם שמואל רבו —

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: מפני מה אמרו חכמים "בתולה נשאת ליום הרביעי"? (3)

והבין רב יוסף שלא שאל שמואל מפני מה תיקנו שתינשא רק ברביעי ולא בראשון, על אף שגם ביום שני יושבים בתי דין.

אלא, שאלת שמואל היא, מה היא הנפקא

מינה בתקנה זו למעשה, מלבד עצם הקביעה שהוא הזמן הראוי לנישואין, ועל כך ענה שמואל:

לפי ששנינו [לקמן נו א], שנותנים זמן לבתולה שהתארסה, שנים עשר חודש, להכין עצמה, תכשיטיה, וכל צרכי נשואיה, מיום שתבעה הארוס שתתכונן לנשואיה עמו, עד יום החופה.

ואם **הגיע הזמן**, שחלפו שנים עשר חודש, **ולא נישאו** הבתולות מחמת עיכוב הבעלים, הרי הן —

אוכלות משלו, חייב הבעל לזון אותה כמו שחייב לזון את אשתו הנשואה. (4)

וכמו כן אם היו מאורסות לכהן, אפילו היו הן ישראליות, הרי מעתה הן **אוכלות** כבר **בתרומה**, כדין אשת ישראל הנשואה לכהן, שאוכלת בתרומה.

וכיון ששנינו במשנה הזאת שבהגעת הזמן חייב הבעל במזונותיה —

הזמן באחד בשבת אינו מעלה לה מזונות". וקשה להסיק מדברים אלו, מה הוא הסברו של רש"י לשאלת שמואל לפי הנחתו הראשונה של רב יוסף.

4. האחרונים דנו רבות בשאלה האם בהגעת הזמן היא אוכלת מזונות משלו כקנס על אשר לא כנסה בזמן, או שתיקנו חכמים שבהגעת הזמן היא נחשבת כבר לאשתו לגבי חיוב מזונות שחייב הבעל לאשתו, וכן לגבי ענינים נוספים, והוכיחו דבריהם משיטות הראשונים לקמן [עייין בברכת שמואל בתחילת המסכת, ובדברי יחזקאל סימן טז אות י שהביא את דברי הריטב"א שבהגעת הזמן הוא זוכה במעשה

לו. כי אם למשל, יכנס אדם לחנות שיש בה בשר כשר ובשר שהוא ספק טרף, האם יהיה מותר לו ליטול מהבשר שבחנות מבלי לשאול כלל אם בשר זה הוא הבשר הכשר או הבשר הספק טרף, ולסמוך על ספק ספיקא, בלי שיצרך אפילו להתעניין ולשאול אם הוא כשר?! עיין בדבריו בהרחבה.

3. הביאור להלן הוא לפי דברי התוס' ד"ה מפני מה.

רש"י עצמו אינו מבאר מה היתה שאלתו של שמואל לפי הנחת רב יוסף בתחילה, ורק בהמשך כותב רש"י [בד"ה אלא], שבמשנתנו "אין שום טעם מפורש בה מפני מה אם הגיע